

розвитку, розкриває досягнутий успіх і проблеми у цій сфері, забезпечує ефективну реалізацію стратегій і планів соціального, екологічного та економічного розвитку. Вона є невід'ємною частиною сучасного підходу до управління бізнесом і організаціями в інтересах сталості та процвітання.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Наказ Міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982 «Про затвердження Методичних рекомендацій зі складання звіту про управління» (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0982201-18#Text>
3. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0034&qid=1680280038672>

РИЗИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ

Ткачук Н. М., канд. екон. наук, доцент, Ярошук В. О., здобувачка вищої освіти, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький

Страховання ризиків в умовах воєнного стану є важливою складовою для захисту інтересів фізичних та юридичних осіб, які можуть зазнати збитків в результаті воєнних дій. Ця тема є надзвичайно актуальною в наш час, оскільки воєнний стан є особливим правовим режимом, що вводиться у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки для незалежності чи територіальної цілісності держави. Саме з такими ризиками стикнулися сьогодні українці.

Основна суть страхування полягає в тому, що страхові компанії (страховики) зобов'язані виплачувати відшкодування в разі виникнення страхових випадків, передбачених договором страхування або чинним законодавством. Однак, введення воєнного стану вносить свої корективи до стану справ у сфері страхування. Страховики зіткнулися зі значними викликами, адже обсяги продажів страхових послуг в Україні суттєво знизилися, але переважна більшість страховиків продовжує свою діяльність, налагоджує процеси виплати страхових відшкодувань та укладає нові договори враховуючи інститут форс-мажору. Згідно з ним, шкода, завдана у результаті бойових дій, не визнається страховим випадком, проте в інших ситуаціях страхові компанії виплачують страхове відшкодування у звичайному порядку [1].

Зауважимо, що більшість страховиків включають сьогодні до договорів страхування додаткове «воєнне» застереження, відповідно до якого договори страхування, як правило, не діють на території проведення бойових дій і на окупованих територіях. Це означає, що жодні випадки, як спричинені бойовими

діями, так і незалежні від них, не визнаються страховими, якщо відбулися в зоні бойових дій чи на непідконтрольній уряду території.

Важливе, на наш погляд, дослідження щодо сутності ризиків в умовах воєнного стану провела Александрова М. М., яка зауважила, що «в страхуванні необхідно чітко використовувати поняття «воєнні» чи «військові» ризики для зменшення спорів, а також конкретне визначення всіх елементів страхового процесу при здійсненні страхування. Розмежування даних термінів необхідно розуміти від визначень слів «війна» та «військо». Дане твердження сформувався на основі звернення до Академічного тлумачного словника української мови, та було визначено, що «воєнний» – це той, який стосується війни, тобто є похідним від слово «війна». «Військовий» - це слово, яке стосується армії та є пов'язане зі словом «військо». Тому термін «воєнні ризики», буде стосуватися воєнних дій, загроз, конфліктів, проте термін «військові ризики» будуть пов'язані з ризиками війська чи армії» [2, с. 19].

Під наслідками військових подій та ризиками війни, стосовно різних страхових продуктів, можна розуміти наступне:

1. Воєнні дії – цей аспект включає в себе ситуації, де страхова компанія надає захист від подій, таких як попадання снарядів, мін, куль, обрушення будівель, наслідки пожежі, мінування територій тощо. Наприклад, це може бути страхування від нещасних випадків.

2. Воєнні ризики - це ситуації, коли страхова компанія надає захист від ризиків, пов'язаних з військовими діями, такі як руйнівна дія від ударних хвиль, наїзд або зіткнення з військовою технікою, падіння сторонніх об'єктів оборонного і спеціального призначення, пошкодження вогнем або теплом внаслідок близького розміщення від пожежі. Наприклад, це може бути страхування автомобіля.

Ризики під час воєнного стану значно зросли та разом з ними і страхові випадки, проте страхові компанії не відшкодовують збитки спричинені воєнними конфліктами, які спричиняють пошкодження чи поранення внаслідок влучання снарядів, літальних пристроїв, ракет, куль, тощо. Збитки які спричинені війною належать до форс-мажорних обставин, тому страховики мають право не виплачувати страхові виплати. Але це ніяким чином не впливає на страхові випадки, на які не було впливу війни, вони лише можуть відтермінувати виплату спираючись на форс-мажорні обставини, при тому якщо їх дія припиняється, має бути виконане зобов'язання страховика [3].

Частина 1 статті 991 Цивільного кодексу та частина 1 статті 26 Закону "Про страхування" передбачає низку випадків, коли страховик має право відмовитися від здійснення страхової виплати. При цьому цей перелік не є вичерпним, а договором можуть бути передбачені і інші підстави для відмови здійснити страхову виплату, якщо це не суперечить закону.

На практиці страхові компанії додають до своїх страхових полісів додаткові виключення, зокрема ті, які стосуються воєнних подій. Це означає, що якщо застраховане майно пошкоджується або знищується через бойові дії, наприклад, від вогнепальної зброї або артилерійських снарядів, страхова компанія може відмовити від виплати відшкодування. Страхування від ризиків,

пов'язаних з воєнними подіями, є окремим продуктом на ринку страхування, але останнім часом воно не є дуже поширеним через високі вартості.

Таким чином, страхування під час воєнного стану слід бачити як інструмент, який може значно полегшити роботу при подоланні складних ситуацій. Тому основні завдання включають:

1. Забезпечення повного роз'яснення страхувальникам при укладанні угод і недопущення уточнення ризиків, які є винятками.
2. Сприяння створенню найбільш вигідних умов та доступу при укладанні страхових полісів.
3. Забезпечення надійного захисту для страхувальників шляхом відшкодування збитків.
4. Розробка нових видів страхових продуктів, що відповідають потребам суспільства.

Можна дійти до висновку, що в цілому, страхування ризиків в умовах воєнного стану є важливим інструментом для захисту інтересів страхувальників та підтримки економіки в період воєнного стану. Навіть при введенні воєнного стану, ринок страхування продовжує працювати - страхові компанії обслуговують клієнтів, здійснюючи страхові виплати, хоча існують певні обмеження в їх діяльності, пов'язані зі складнощами організації зв'язку та роботи персоналу, ускладненим доступом до офісів та оригіналів документів. Однак, варто враховувати й те, що настання форс-мажорних обставин, таких як воєнний стан, може бути підставою для звільнення страхової компанії від відповідальності за невиконання страхового відшкодування, якщо між форс-мажором та невиконанням зобов'язання страховика є причинно-наслідковий зв'язок.

Список використаних джерел:

1. Матеріали Міжнародного науково-практичного круглого столу «Страховий ринок України: виклики в період дії воєнного стану та перспективи подальшого розвитку» - Київ, 2022. 92 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u207/zbirnik_tez_krugliy_stil_bss_19.12.2022_1.pdf#page=46
2. Александрова М. М. Зміст воєнних ризиків у страхуванні. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/187.pdf> (дата звернення: 02.11.2023)
3. Марина А. С., Пеценко М. В. Діяльність страхових компаній у воєнний час. Політ. Сучасні проблеми науки: тези доповідей XXIII Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. Київ, 2023. С. 120-121.

ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Третяк Н. М., канд. екон. наук, доцент, Олійник Р. В., магістр Львівський національний університет імені Івана Франка

Російська агресія проти України впливає на всі сфери життя: екологію, економіку, політику, соціальну сферу. Банківська система є вразливою до зовнішніх факторів: економічних, політичних, правових. Негативний вплив